

Ilona Kapela

Zakaz odrzucenia pozwu z powodu niedopuszczalności drogi sądowej w sprawach z zakresu prawa pracy

Zeszyty Prawnicze 10/2, 223-236

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ILONA KAPELA

Uniwersytet Łódzki

ZAKAZ ODRZUCENIA POZWU Z POWODU NIEDOPUSZCZALNOŚCI DROGI SĄDOWEJ W SPRAWACH Z ZAKRESU PRAWA PRACY

Odrębności postępowania przed sądami pracy podyktowane są szczególnym rodzajem spraw rozpoznawanych w jego toku i podmiotów realizujących swoje roszczenia¹. Ustawodawca podejmując decyzję, które sprawy przekazać do postępowań odrębnych, uznał, że pewne kwestie wymagają większego zaangażowania i kontroli sądu ze względu na ich szczególne znaczenie².

Zakaz odrzucenia pozwu z powodu niedopuszczalności drogi sądowej w sprawach z zakresu prawa pracy, jest jedną z wielu odrębności pomiędzy procesem cywilnym a postępowaniem przed sądami pracy. W piśmiennictwie³ traktuje się tę odrębność dość marginalnie wspominając o niej jedynie, co może prowadzić do przeświadczenia, iż jest to różnica mało znacząca. Jednak, gdy przyjrzymy się bliżej, możemy dostrzec jej wpływ na ochronę słusznych interesów pracownika.

¹ M. MANOWSKA, *Postępowania odrębne w procesie cywilnym*, Warszawa 2003, s. 71.

² E. MARSZAŁKOWSKA-KRZEŚ, *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2008, s. 300.

³ Z. RESICH, J. JODŁOWSKI, J. LAPIERRE, T. MISIUK-JODŁOWSKA, *Postępowanie cywilne*, Warszawa 1997, s. 264; A. WYPYCH-ŻYWIĆKA, *Prawo pracy*, pod redakcją U. JACKOWIAK, Gdańsk 2005, s. 547.

I. ODRZUCENIE POZWU

Odrzucenie pozwu oznacza, że sąd pozostawia dane powództwo bez rozpoznania, uznając, że sprawa nie może być rozpoznana i rozstrzygana przez sąd z braku przesłanek procesowych⁴. Jest to więc odmowa sądu przeprowadzenia postępowania co do istoty sprawy⁵. Według S. Dalki poza brakiem bezwzględnych przesłanek procesowych sąd odrzuci pozew w wypadkach wyraźnie przez kodeks postępowania cywilnego przewidzianych⁶. Są to następujące okoliczności:

1. droga sądowa jest niedopuszczalna,
2. o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa jest w toku,
3. sprawa o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami została już prawomocnie rozstrzygnięta,
4. jedna ze stron nie ma zdolności sądowej,
5. powód nie ma zdolności procesowej, a nie działa za niego przedstawiciel ustawowy albo gdy w składzie jednostki organizacyjnej będącej powodem zachodzą braki uniemożliwiające jej działanie,
6. rozstrzygnięcie sprawy należy do sądu polubownego (art. 199 § 1 k.p.c.),
7. zachodzi brak jurysdykcji krajowej w sprawie (art. 1099 k.p.c.)⁷. Jeśli brak jurysdykcji krajowej jest wynikiem zawarcia przez strony umowy derogacyjnej, odrzucenie pozwu następuje tylko na zarzut pozwanego zgłoszony przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy⁸.

⁴ Z. RESICH, J. JODŁOWSKI, J. LAPIERRE, T. MISIUK-JODŁOWSKA, *op. cit.*, s. 264.

⁵ W. BERUTOWICZ, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 1984, s. 105.

⁶ S. DALKA, *Sądowe postępowanie cywilne, Założenia ogólne i proces cywilny*, Gdańsk 1984, s. 242.

⁷ W. SIEDLECKI, Z. ŚWIEBODA, *Postępowanie cywilne, Zarys wykładu*, Warszawa 1998, s. 188.

⁸ P. OSOWY, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2001, s. 162.

Poza wyżej wymienionymi okolicznościami istnieją jeszcze dwa szczególne wypadki, w których sąd odrzuci pozew, już po doręczeniu go pozwanemu, a mianowicie:

1. jeżeli pozwany przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy zgłosi i należycie uzasadni zarzut, że sprawa należy do rozstrzygnięcia sądu polubownego (art. 202 k.p.c.) – autorem prezentującym taki pogląd jest Z. Resich, który dodaje, iż odrzucenie pozwu z tej przyczyny nie wchodzi w rachubę w stadium badania przesłanek procesowych przez sąd⁹,
2. powód cudzoziemiec nie złoży w wyznaczonym mu przez sąd terminie kaucji na zabezpieczenie kosztów procesu, a pozwany zgłosi wniosek o odrzucenie pozwu (art. 1124 k.p.c.)¹⁰. Według W. Broniewicza jest to tak zwana kaucja aktoryczna¹¹.

W ramach dekretacji pozwu to przewodniczący bada istnienie przesłanek procesowych, które są warunkiem wszczęcia i prowadzenia postępowania, analizuje on także, czy nie zachodzą przeszkody uniemożliwiające prowadzenie procesu¹². Okoliczności uzasadniające odrzucenie pozwu są na ogół brane pod uwagę przez sąd z urzędu w każdym stanie sprawy¹³.

W postępowaniu apelacyjnym i kasacyjnym również może dojść do odrzucenia powództwa. Zgodnie z art. 386 § 3 k.p.c. jeżeli pozew podlega odrzuceniu, a sąd I instancji tego nie uczynił, sąd II instancji uchyla wyrok i pozew odrzuca. Natomiast art. 393¹⁶ k.p.c. stanowi, iż jeśli postanowienia o odrzuceniu pozwu nie wydał sąd I ani sąd II instancji, a w sprawie została wniesiona kasacja, Sąd Najwyższy uchyla wydane w sprawie wyroki oraz odrzuca pozew¹⁴.

Odrzucenie pozwu pociąga za sobą pewne skutki procesowe, polegające na tym, iż w danej sprawie postępowanie zostanie zakończono

⁹ Z. RESICH, J. JODŁOWSKI, J. LAPIERRE, T. MISIUK-JODŁOWSKA, *op. cit.*, s. 265.

¹⁰ W. SIEDLECKI, Z. ŚWIEBODA, *op. cit.*, s. 189.

¹¹ W. BRONIEWICZ, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2006, s. 184.

¹² E. MARSZAŁKOWSKA-KRZEŚ, *op. cit.*, Warszawa 2003, s. 206.

¹³ B. BŁADOWSKI, *Pisma sądowe w sprawach cywilnych*, Warszawa 2006, s. 87.

¹⁴ E. MARSZAŁKOWSKA-KRZEŚ, *op. cit.*, s. 249.

ne, gdyż sąd nie może wydać rozstrzygnięcia co do istoty tej sprawy. Jednak nie stoi to na przeszkodzie wniesieniu pozwu w późniejszym czasie, jeżeli ustały przyczyny jego odrzucenia¹⁵.

Warto zwrócić uwagę na to, że postępowanie przeprowadzone przy istnieniu zapisu na sąd polubowny i bez złożenia przez cudzoziemca kaucji aktorycznej, nie jest dotknięte nieważnością. Jest to wynikiem odmiennego charakteru przytoczonych wyżej przesłanek, biorąc pod uwagę ich znaczenie dla funkcji postępowania cywilnego w ogóle. Zapis na sąd polubowny bowiem wskazuje tylko na możliwość załatwienia sporu między stronami bez ingerencji sądu, a kaucja aktoryczna dotyczy jedynie kwestii ubocznej funkcji postępowania cywilnego, a nie jej samej¹⁶.

II. DOPUSZCZALNOŚĆ DROGI SĄDOWEJ

Każda sprawa przedstawiona do rozstrzygnięcia musi zostać rozpoznana przez sąd sprawujący w Polsce wymiar sprawiedliwości, czyli w myśl art. 175 Konstytucji RP z 1997 r.¹⁷, przez odpowiednio Sąd Najwyższy, sąd powszechny, sąd administracyjny lub sąd wojskowy¹⁸.

Art. 2 § 1 k.p.c. określa w sprawach cywilnych przesłankę dopuszczalności drogi sądowej, stanowiąc, iż do rozpoznania spraw cywilnych kompetentne są sądy powszechne, z zastrzeżeniem, że te sprawy nie należą do właściwości sądów szczególnych, oraz Sąd Najwyższy¹⁹. Na stanowisku takim stoi P. Osowy, który podkreśla, iż wspomniany przepis kodeksu postępowania cywilnego „statuuje zasadę dopuszczalności drogi sądowej w sprawach cywilnych”²⁰. Natomiast art. 2

¹⁵ W. SIEDLECKI, Z. ŚWIEBODA, *op. cit.*, s. 189-190; P. OSOWY, *op. cit.*, s. 162.

¹⁶ W. BERUTOWICZ, *op. cit.*, s. 107.

¹⁷ www.sejm.gov.pl.

¹⁸ K. SCHEURING, *Ochrona praw jednostek w postępowaniach przed sądami wspólnotowymi*, Warszawa 2007, s. 268.

¹⁹ A. ZIELIŃSKI, *Postępowanie cywilne, Kompendium*, Warszawa 2009, s. 15.

²⁰ P. OSOWY, *op. cit.*, s. 32.

§ 3 przepisu zawiera wyłączenie z rozpoznawania w postępowaniu sądowym tych spraw cywilnych, które zostały przekazane do właściwości innych organów na mocy przepisów szczególnych²¹. Decydujące jest tu kryterium przedmiotowe, a więc należy brać pod rozwagę rodzaj sprawy cywilnej, wobec czego tylko pewne sprawy cywilne mogą zostać przekazane do właściwości innych organów i tylko w takim zakresie, w jakim zostały one przekazane, nie należą do drogi sądowej²².

Droga sądowa to ściśle rzecz ujmując wyłącznie postępowanie przed sądami powszechnymi i Sądem Najwyższym²³. Dopuszczalność drogi sądowej jest uzależniona od dwóch elementów:

1. musi chodzić o sprawę cywilną (w znaczeniu materialnym lub formalnym),
2. nie może istnieć przepis szczególny, który wyłączałby sprawę cywilną spod jurysdykcji sądów i przekazywał ją do właściwości innych organów²⁴.

Dopuszczalność drogi sądowej stanowi bezwzględną przesłankę procesową, która działa od początku procesu i której brak prowadzi do nieważności postępowania²⁵. Za takim rozwiązaniem opowiada się M. Waligórski²⁶ oraz E. Gapska, nazywając dopuszczalność drogi sądowej zasadniczą przesłanką procesową²⁷. Każda sprawa, należąca do drogi sądowej winna być rozpoznana przez sąd w trybie dla niej właściwym. Właściwy tryb postępowania, stanowi natomiast względną przesłankę procesową, która jest brana pod uwagę przez sąd z urzędu

²¹ A. ZIELIŃSKI, *op. cit.*, s. 15-16.

²² W. SIEDLECKI, Z. ŚWIEBODA, *op. cit.*, s. 42.

²³ A. ZIELIŃSKI, *op. cit.*, s. 16.

²⁴ Z. RESICH, J. JODŁOWSKI, J. LAPIERRE, T. MISIUK-JODŁOWSKA, *op. cit.*, s. 71; J. BODIO, *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, pod redakcją A. JAKUBECKIEGO, Warszawa 2008, s. 31; A. ZIELIŃSKI, *op. cit.*, s. 16.

²⁵ J. BODIO, *op. cit.*, s. 31.

²⁶ M. WALIGÓRSKI, *Polskie prawo procesowe cywilne*, Warszawa 1948, s. 49.

²⁷ E. GAPSKA, *Wady orzeczeń sądowych*, Warszawa 2009, s. 116.

w pierwszej instancji²⁸. Niewłaściwy tryb postępowania nie prowadzi do nieważności²⁹, ale wywołuje odmienne skutki procesowe³⁰.

III. NIEDOPUSZCZALNOŚĆ DROGI SĄDOWEJ

Z niedopuszczalnością drogi sądowej mamy do czynienia wtedy, gdy sprawa nie podlega załatwieniu przez sąd powszechny, i może być spowodowana tym, że:

1. sprawa nie jest sprawą cywilną ani w znaczeniu materialnym, ani w znaczeniu formalnym³¹, np. sprawa dotycząca przeniesienia służbowego lub zwolnienia ze służby funkcjonariusza celnego nie jest sprawą cywilną, w której przysługuje droga sądowa przed sądem powszechnym³². W orzeczeniu z dnia 1 lutego 1955 r.³³ SN stwierdził, że droga sądowa jest wyłączona nie tylko wtedy, gdy przepis wyraźnie tak stanowi, lecz w każdym wypadku, w którym przedmiotem sporu nie jest sprawa cywilna³⁴,
2. sprawa jest sprawą cywilną w znaczeniu materialnym, lecz z mocy szczególnego przepisu ustawy została przekazana do załatwienia innemu organowi niż sąd powszechny³⁵.

W myśl poglądów W. Broniewicza niedopuszczalność drogi sądowej może być bezwzględna albo względna³⁶. Innym podziałem niedopuszczalności drogi sądowej posługuje się zarówno J. Bodio³⁷, jak

²⁸ A. ZIELIŃSKI, *op. cit.*, s. 16.

²⁹ Tamże, s. 16.

³⁰ P. OSOWY, *op. cit.*, s. 33.

³¹ W. BRONIEWICZ, *op. cit.*, s. 36.

³² I PK 156/05, «OSNP» 2007 nr 1-2, poz 12.

³³ I CR 2040/54, «PiP» 10.9/1955.

³⁴ W. SIEDLECKI, *Dopuszczalność drogi sądowej w sprawach cywilnych*, Warszawa 1962, s. 18.

³⁵ W. BRONIEWICZ, *op. cit.*, s. 36.

³⁶ Tamże, s. 37.

³⁷ J. BODIO, *op. cit.*, s. 31.

i Z. Resich³⁸, uwzględniając jeszcze przy podziale niedopuszczalność czasową, która ma miejsce wtedy, gdy dana sprawa cywilna może być załatwiona przez sąd powszechny, dopiero po wcześniejszym wyczerpaniu drogi postępowania przed innym organem, np. administracyjnym. W odniesieniu do spraw z zakresu prawa pracy przykładem wystąpienia niedopuszczalności czasowej może być taki stan faktyczny, w którym pracownik nie otrzymawszy od swojego pracodawcy należnej mu zgodnie z umową o pracę premii, z roszczeniem o jej wypłatę może wystąpić do sądu pracy. Może też, przed skierowaniem sprawy na drogę sądową, dochodzić go w postępowaniu przed komisją pojednawczą działającą w zakładzie pracy, w którym dany pracownik jest zatrudniony³⁹.

Postępowanie toczące się w razie niedopuszczalności drogi sądowej dotknięte jest nieważnością, która stanowi podstawę środka zaskarżenia⁴⁰. W Berutowicz słusznie zauważa, że nieważność jest nie tylko podstawą do zaskarżenia wydanego orzeczenia, ale także w następstwie podstawą do jego uchylenia⁴¹.

IV. NIEDOPUSZCZALNOŚĆ ODRZUCENIA POZWU

Sprawy z zakresu prawa pracy należą do właściwości sądów rejonowych – sądów pracy albo sądów okręgowych – sądów pracy lub sądów pracy i ubezpieczeń społecznych. Z wyjątkiem mamy do czynienia odnośnie do spraw z zakresu prawa pracy:

1. o ustalenie istnienia stosunku pracy,
2. o uznanie bezskuteczności wypowiedzenia stosunku pracy,
3. o przywrócenie do pracy i przywrócenie poprzednich warunków pracy lub płacy oraz łącznie z nimi dochodzone roszczenia,

³⁸ Z. RESICH, J. JODŁOWSKI, J. LAPIERRE, T. MISIUK-JODŁOWSKA, *op. cit.*, s. 76.

³⁹ www.gazetaprawna.pl.

⁴⁰ W. BRONIEWICZ, *op. cit.*, s. 38.

⁴¹ W. BERUTOWICZ, *op. cit.*, s. 106.

4. o odszkodowanie w przypadku nieuzasadnionego lub naruszającego przepisy wypowiedzenia oraz rozwiązania stosunku pracy,
5. sprawy dotyczące kar porządkowych i świadectwa pracy oraz roszczeń z tym związanych⁴².

M. Manowska dodaje, że wymienione powyżej sprawy należą do kompetencji sądów rejonowych, bez względu na wartość przedmiotu sporu, stosownie do art. 461 § 1¹ k.p.c.⁴³

W art. 199 k.p.c. została wyrażona zasada, której zmiana poprzez przyjęcie, że pozew nie ulega odrzuceniu w sytuacjach wymienionych w wyżej przytoczonym przepisie ma zastosowanie do spraw, w których powodem jest pracownik lub ubezpieczony. Jego celem jest ochrona roszczeń pracownika i ubezpieczonego i stanowi normę szczególną w stosunku do art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. Jest to także wyjątek od zasady wyrażonej w art. 201 k.p.c., iż przekazywanie spraw przez sąd według właściwości odbywa się tylko i wyłącznie w obrębie sądów⁴⁴. Pozew wniesiony do sądu pracy w sprawie nieokreślonej w art. 476 § 1, 2 i 3 k.p.c. podlega odrzuceniu w myśl art. 199 § 1 pkt 1. Na zasadach ogólnych odrzucony zostanie również pozew wniesiony przez pracodawcę w sprawie, w której stwierdzona zostanie niedopuszczalność drogi sądowej ze względu na właściwość do jej rozpoznania innego organu⁴⁵. Przyjmuje się bowiem, że art. 464 k.p.c., o którym szczegółowo w dalszym toku wywodu, nie ma zastosowania w sprawach z zakresu prawa pracy, w których pracownik występuje jako strona pozwana⁴⁶.

Postępowanie przed sądami pracy jest postępowaniem odrębnym, dlatego też w sprawach dotyczących pracowników kieruje się obok podstawowych zasad rządzących postępowaniem przed organami roz-

⁴² E. MARSZAŁKOWSKA-KRZEŚ, *op. cit.*, s. 310.

⁴³ M. MANOWSKA, *op. cit.*, Warszawa 2003, s. 66.

⁴⁴ J. BROL, *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, pod redakcją K. PIASECKIEGO, Warszawa 2006, s. 1681.

⁴⁵ M. MANOWSKA, *op. cit.*, s. 74.

⁴⁶ Tamże, s. 74; T. DEMENDECKI, *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, Warszawa 2008, s. 641; J. GUDOWSKI, *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, pod redakcją T. ERECIŃSKIEGO, Warszawa 2009, s. 547.

strzygającymi spory, odmiennymi regułami leżącymi u podstaw tegoż postępowania, które mają na celu ułatwić likwidację sporu. Również T. Kuczyński⁴⁷, L. Florek i T. Zieliński⁴⁸ w swoich rozważaniach wskazują dla tego trybu charakterystyczne zasady, m.in. zasadę bezpłatności postępowania, szczególnej reprezentacji procesowej, szybkości postępowania, szczególnej ochrony interesów pracownika, względnego formalizmu postępowania, ugodowości postępowania oraz natychmiastowej wykonalności wyroku. Towarzyszy temu postępowaniu daleko idące odformalizowanie w dochodzeniu roszczeń przed sądem. Szczególną uwagę należy zwrócić na art. 464 k.p.c., który stanowi, że w przypadku niedopuszczalności drogi sądowej, gdy do rozpoznania sprawy uprawniony jest inny organ, sąd nie może odrzucić pozwu, ale przekazuje sprawę właściwemu organowi; jeśli ten uznał się za niewłaściwy, sprawę tę rozpoznaje sąd⁴⁹. Art. 464 k.p.c. koresponduje z treścią art. 199¹ k.p.c., w myśl którego, sąd nie może odrzucić pozwu powołując się na fakt, że do rozpoznania sprawy właściwy jest organ administracji publicznej lub sąd administracyjny, jeżeli organ administracji publicznej lub sąd administracyjny uznały się w tej sprawie za niewłaściwe⁵⁰. Przepis art. 464 k.p.c. znajduje zastosowanie w sprawach z zakresu prawa pracy dotyczących np. żądania sprostowania świadectwa pracy czy uchylenia na podstawie art. 112 § 2 k.p. bezprawnie nałożonej kary porządkowej. Szczególna regulacja przepisu art. 464 k.p.c. może mieć zastosowanie jedynie w tych sprawach, które rzeczywiście podlegają rozpoznaniu w postępowaniu odrębnym z zakresu prawa pracy⁵¹. Wspomniany przepis ma zastosowanie do spraw z zakresu prawa pracy oraz z zakresu ubezpieczeń społecznych, dla których droga sądowa jest niedopuszczalna, gdy zarazem dla ich roz-

⁴⁷ T. KUCZYŃSKI, Z. KUBOT, Z. MASTERNAK, H. SZURGACZ, *Prawo pracy, Zarys wykładu*, Warszawa 2005, s. 302-303.

⁴⁸ L. FLOREK, T. ZIELIŃSKI, *Prawo pracy*, Warszawa 2008, s. 261-263.

⁴⁹ A. WYPYCH-ŻYWICKA, *op. cit.*, s. 547-548.

⁵⁰ K. FLAGA-GIERUSZYŃSKA, *Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz*, pod redakcją A. ZIELIŃSKIEGO, Warszawa 2006, s. 1286.

⁵¹ M. MANOWSKA, *op. cit.*, s. 74.

poznania właściwy jest organ inny niż sąd. Chodzi o sprawy, w których niedopuszczalność drogi sądowej jest wynikiem przekazania ich przepisem szczególnym do właściwości innych organów, albo też o sprawy, w których niedopuszczalność drogi sądowej ma charakter przejściowy (art. 97 § 2¹ i art. 112 § 2 kodeksu pracy). Należy przyjąć, że w obydwu przypadkach jest mowa tylko o tzw. pierwotnej niedopuszczalności drogi sądowej czyli niedopuszczalności, która zachodziła już w chwili wszczęcia postępowania⁵². Również J. Bodio uważa, iż w przypadku pierwotnej niedopuszczalności drogi sądowej w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych sąd przekazuje sprawę organowi właściwemu na podstawie art. 464 § 1 k.p.c.⁵³.

Komentowany art. 464 k.p.c. jest stosowany tylko wówczas, gdy do rozpoznania sprawy odpowiedni jest „inny organ”, przy czym innym organem nie jest sąd administracyjny. Przekazanie zatem sprawy na podstawie tego przepisu może nastąpić tylko „innemu organowi”, przez co rozumie się organ administracji publicznej⁵⁴, co znalazło potwierdzenie w uchwale składu 7 sędziów SN z 9 czerwca 2005 r.⁵⁵ Innym organem w rozumieniu art. 464 k.p.c. jest też sąd polubowny oraz sąd dyscyplinarny. Jeśli zatem strony dokonały skutecznego zapisu na sąd polubowny albo sprawa należy do właściwości sądu dyscyplinarnego, sąd przekazuje sprawę temu sądowi, o czym stanowi wyrok SN z dnia 4 kwietnia 2005 r.⁵⁶ K. Flaga-Gieruszyńska twierdzi, że przekazanie sprawy ze stosunku pracy sądowi polubownemu na podstawie art. 464 § 1 k.p.c. jest niedopuszczalne, gdyż w takiej sprawie nie jest skuteczny zapis na sąd polubowny⁵⁷. Pogląd K. Flagi-Gieruszyńskiej podzielił SN w postanowieniu z 6 maja 1999 r. W uzasadnieniu swojej decyzji SN wyjaśnił, iż zgodnie z art. 697 § 1 k.p.c. zapis na sąd polubowny nie może dotyczyć m.in. sporów ze stosunku

⁵² J. GUDOWSKI, *op. cit.*, s. 397.

⁵³ J. BODIO, *op. cit.*, s. 31.

⁵⁴ J. GUDOWSKI, *op. cit.*, s. 544.

⁵⁵ II PZP4/05, «OSNP» 2005 nr 23, poz. 367.

⁵⁶ I PK 195/04, «OSNP» 2006 nr 1-2, poz. 2.

⁵⁷ K. FLAGA-GIERUSZYŃSKA, *op. cit.*, s. 811.

pracy⁵⁸. Stwierdzenie, że dana sprawa z zakresu prawa pracy podlega rozpatrzeniu przez inny organ wymaga wskazania konkretnego przepisu szczególnego, który by taki tryb dochodzenia roszczeń wprowadzał. Ponadto należy zaznaczyć, że dotyczy to także spraw o roszczenia ze stosunku pracy pracowników mianowanych, w tym roszczeń dotyczących rozwiązania tego stosunku⁵⁹. Przekazanie sprawy innemu organowi na podstawie omawianego przepisu z powodu niedopuszczalności drogi sądowej zamiast odrzucenia pozwu jest jednym z wielu udogodnień umożliwiających pracownikowi pokonywanie poszczególnych przeszkód o charakterze procesowym i jednocześnie przyczynia się do dbałości o słuszne interesy pracownika, pozwalając na zachowanie terminu zwrócenia się do tego organu (art. 464 § 2 k.p.c.)⁶⁰.

Ponadto warte zauważenia jest sprzeczne stanowisko niektórych autorów w ramach zastosowania art. 464 k.p.c. J. Gudowski prezentuje pogląd, iż wspomniany przepis może mieć przez analogię zastosowanie również w tych sprawach, w których niedopuszczalność rozpoznania sprawy przez sąd wynika z braku jurysdykcji krajowej, z takim jednakże zastrzeżeniem, że przekazanie właściwemu organowi (sądowi innego państwa) może nastąpić tylko wówczas, gdy przewidują to przepisy szczególne (umowy międzynarodowe)⁶¹. Natomiast zupełnie inne stanowisko zajęli J. Broł uznając, że komentowany przepis nie ma zastosowania w przypadku jurysdykcji krajowej⁶². SN dał wyraz swoim poglądom w postanowieniu z 18 marca 1998 r. popierając zdanie J. Broła, stwierdzając, że art. 464 § 1 k.p.c. ma zastosowanie tylko w przypadku niedopuszczalności drogi sądowej, a nie w braku jurysdykcji krajowej⁶³. Natomiast w odniesieniu do spraw, które zarówno przedmiotowo, jak i podmiotowo nieodpowiadają kryterium

⁵⁸ I PKN 140/99, «OSNP» 2000 nr 14, poz. 549.

⁵⁹ J. GUDOWSKI, *op. cit.*, s. 545.

⁶⁰ K.W. BARAN, *Prawo pracy*, Warszawa 2009, s. 581; J. GUDOWSKI, *op. cit.*, s. 547.

⁶¹ J. GUDOWSKI, *op. cit.*, s. 546.

⁶² J. BROL, *op. cit.*, s. 1681.

⁶³ I PKN 26/98, «OSNAPIUS» 1999 nr 5, poz. 172.

przynależności do postępowania odrębnego art. 464 k.p.c. nie ma zastosowania⁶⁴.

Według doktryny postanowienie w przedmiocie przekazania sprawy właściwemu organowi zgodnie z art. 464 k.p.c. kończy postępowanie, w związku z tym należy do niego stosować odpowiednio przepisy dotyczące odrzucenia pozwu (art. 202, art. 222, art. 386 § 3 k.p.c.). W świetle utrwalonego w orzecznictwie poglądu, postanowienie wydane przez sąd I instancji w przedmiocie przekazania sprawy innemu organowi podlega zaskarżeniu w drodze zażalenia, zaś postanowienie sądu drugiej instancji w drodze skargi kasacyjnej⁶⁵. Dotyczy to również, jak słusznie podkreśla J. Broł, postanowień odmawiających przekazania sprawy właściwemu organowi⁶⁶. Warto zwrócić uwagę na to, że prawomocne przekazanie sprawy o określone roszczenie według właściwości innemu organowi stanowi przeszkodę w rozpoznaniu sprawy o to roszczenie w tym samym procesie, nawet jeśli w sprawie orzekał sąd wyższy⁶⁷. Stanowisko takie zajął SN w postanowieniu z 24 marca 2000 r.⁶⁸ Przekazanie pozwu właściwemu organowi wywołuje takie skutki prawne, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa⁶⁹.

Art. 464 § 1 k.p.c. bez wątplenia ma na celu ochronę pracownika, który nie zawsze jest w stanie samodzielnie ustalić organ właściwy do rozpoznania i rozstrzygnięcia jego roszczeń. Z tego powodu ustawodawca wyszedł poza ramy przepisów ogólnych (art. 200 i nast. k.p.c.), zgodnie z którymi sąd, który stwierdzi swą niewłaściwość, przekazuje sprawę tylko właściwemu sądowi, a nie innemu organowi. Warto podkreślić jest to, że możliwość odrzucenia pozwu z powodu niedopuszczalności drogi sądowej, dotyczy tylko takich sytuacji, gdy ist-

⁶⁴ J. GUDOWSKI, *op. cit.*, s. 397.

⁶⁵ T. DEMENDECKI, *op. cit.*, s. 641.

⁶⁶ J. BROŁ, *op. cit.*, s. 1681.

⁶⁷ K. FLAGA-GIERUSZYŃSKA, *op. cit.*, s. 810.

⁶⁸ III ZP 3/00, «MoP» 8.8/2000, s. 477.

⁶⁹ S. DALKA, *op. cit.*, s. 416.

nieje realna możliwość przekazania pozwu organowi uprawnionemu do merytorycznego rozpoznania roszczenia pracownika⁷⁰.

Na tle stosowania przepisu artykułu 464 k.p.c. może pojawić się wątpliwość, co do terminów obowiązujących do dokonania poszczególnych czynności procesowych. Można by zadać pytanie czy ustalenie odmiennych terminów dla wniesienia sprzeciwu od decyzji pracodawcy o ukaraniu pracownika karą porządkową i wystąpieniem do sądu po odrzuceniu sprzeciwu przez pracodawcę było celowym zamierzeniem ustawodawcy (art. 112 k.p.). Co się stanie, jeśli termin do wniesienia sprzeciwu minie, a sąd uzna się niewłaściwym do rozpoznania sprawy. Czy mimo upływu terminu sąd może przekazać sprawę właściwemu organowi do rozpoznania i rozstrzygnięcia. Jak w tym wypadku należy traktować upływ terminów. Można by zaryzykować stwierdzenie, że skoro art. 464 k.p.c. jest wyjątkiem, który ma działać na korzyść pracownika, należy też odmiennie traktować wszelkie poboczne wątki łącznie z terminami do dokonania czynności procesowych przez pracownika. Bez wątplenia na poparcie tej tezy należy także przytoczyć art. 464 § 2 k.p.c., który stanowi, iż wniesienie do sądu pozwu, przekazanego następnie stosownie do przepisu art. 464 § 1 k.p.c., wywołuje skutki, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa.

INTERDICTION OF DISMISSAL OF AN ACTION
DUE TO INADMISSIBILITY OF SUEING OR
PROSECUTING IN LABOUR LAW CASES

Summary

Interdiction of dismissal a suit due to inadmissibility of suing or prosecuting in labour law cases is one of many distinctions between civil process and proceedings before the labour courts. The aforementioned distinction is treated marginally in the literature as it is rarely referred to, which may lead to the conviction that it is not very significant. However,

⁷⁰ K. FLAGA-GIERUSZYŃSKA, *op. cit.*, s. 810.

after the careful analysis, it is possible to see its impact on the protection of legitimate interest of an employee.

In article 199 of the civil procedure code a certain principle was expressed. It was however modified, indicating that the action shall not be dismissed in situations referred to in the aforementioned article, and shall be applicable to cases where an employee or an insured is a plaintiff. Its aim is to protect claims of an employee and an insured as well as it is a *lex specialis norm* in relation to the one expressed in article 199 paragraph 1 point 1 of civil procedure code. It is also an exception to the principle defined in article 201 of civil procedure code: “referring the case in terms of jurisdiction shall be limited only to the courts”. Referring the case to another body on the basis of the article 464 of civil procedure code due to inadmissibility of suing or prosecuting instead of dismissal of an action is one of many conveniences that enables an employee to overcome particular obstacles connected with a process. Moreover it contributes to strengthen care of legitimate interest of an employee and enables to meet the deadline of turning to that body (article 463 paragraph 2 of civil procedure code).